

Arne Larsen: Det skal kun være et par korte bemærkninger. Jeg hørte med interesse hr. Erik Andersen (Fr.borg amt)s andet indlæg, hvor jeg forstod, han ligesom var interesseret i, at vi fik lukket op for problemet i § 47, altså at maksimumydelsesproblemet blev løst — det var på basis af hr. Simonsens første tale. Jeg er yderst tilfreds med de udtalelser, som hr. Erik Andersen (Fr.borg amt) kom med, og håber altså, at ministeren vil være lige så positiv i det spørgsmål. Skal vi have maksimumydelse op til 100 pct., som jeg mener det vil være retfærdigt, ja, så er det ikke noget væsentligt problem. Så vidt jeg kan regne ud, betyder det maksimumydelse på 118-120 kr. pr. dag.

Jeg håber meget, at det lovforslag, som her foreligger, og som altså indeholder nogle beskudne forbedringer, i alle tilfælde kan blive gennemført inden 1. april 1972. For jeg tror, at der er mange af de lavtlønnede, for hvem det vil spille en rolle, selv om jeg må sige, at jeg naturligvis ikke er tilfreds med, at vi ikke går nogle skridt videre. Men det vil vel være rigtigst at undersøge disse problemer noget mere grundigt, således at vi eventuelt til efteråret kan få en gennemgribende revision af arbejdsløshedslovgivningen. Det mener jeg i alle tilfælde er påkrævet.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Der var jo vældigt perspektiv i hr. Simonsens udtalelser eller gentagelser af, at det gælder først og fremmest om at give nye uddannelsesmuligheder. Det var det, jeg bekræftede; og jeg har i modsætning til det, der — det må jeg jo indrømme — på budgettet var sat af til disse uddannelser af den tidligere regering; sikret disse godt 16 mill. kr. mere netop for at fremme uddannelsen inden for disse områder. Det er nok muligt, at der er andre områder, der trænger om ikke i højere grad så i lige så høj grad. Jeg mener, der er så meget, der gør det nødvendigt at sætte ind på dette felt, at det ikke kan vente. Og disse indledende bemærkninger i anden omgang fra hr. Simonsen skulle vel i og for sig også kun lige tjene til at lægge op til det, der blev konklusionen, nemlig at hr. Simonsen ikke kan se, at det haster med forslaget. Jeg håber, han kommer på bedre tanker

under udvalgsarbejdet, eller i alle tilfælde at de øvrige i udvalget gør det.

Hr. Erik Hansen går rundt med betænkningen fra 9. februar 1967, og det forstår jeg så inderlig godt. Han læser aldrig det afsnit op, som er afslørende for de radikale, han finder altid nogle andre bemærkninger. Det afsnit, hvor de radikale sammen med socialdemokraterne og SF går ind for at henstille til den daværende arbejdsminister — som vi jo godt kender — at sigte imod yderligere forbedringer frem mod en egentlig erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, det bliver aldrig læst op. Jeg går ikke rundt med betænkningen, jeg kan den udenad efterhånden, vi har diskuteret den så mange gange, og jeg vil foreslå, at vi fortsætter diskussionen i folketingsudvalget. Det er rigtigt, at denne betænkning er ingen grundlov; havde det været en grundlov, var de radikale blevet anklaget for grundlovsbrud.

Herved sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en omstillingsydelse [af Valbak m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVII) findes i tillæg A. sp. 1731, fremsættelsen i tidenden sp. 2414).

Forslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Eva Gredal): Tanken om at indføre den omstillingsydelse, som hr. Valbak m. fl. opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om, er et led i den debat, der nu mange gange har været ført her i folketinget om at forbedre de økonomiske

[Socialministeren.]

hjælpemuligheder for de ældre, der bliver slået ud af deres erhverv.

Baggrunden for debatten er jo den tiltagende industrialisering med dens undertiden umenneskelige krav om effektivitet, fart og højt specialiseret viden. Disse fordringer kan ikke altid indfries af en del ældre, der er vokset op i et samfund med helt andre økonomiske og uddannelsesmæssige forudsætninger end dem, vi har i dag. Men der ligger nok også det bag den aktuelle debat, at man i videre kredse end før er villig til at træde hjælpende til over for personer, der uventet og ofte af årsager, der skyldes samfundet, står uden muligheder for selv at tjene til livets ophold.

Lad mig først fastslå, at regeringen ikke blot interesserer sig meget for dette problem, men også på flere punkter allerede har sat ind; det skal jeg vende tilbage til senere.

Jeg vil også gerne henvise til, at socialdemokratiet så sent som i januar 1971 fremsatte forslag til folketingsbeslutning om bl. a. en udvidet førtidspensionering, og at vi i den forbindelse fremhævede den øgede vægt, som de sociale momenter fremover bør have ved tilkendelse af førtidspension.

Endelig vil jeg gerne henvise til den generelle drøftelse, der fandt sted her i tinget i december 1971, om det konservative forslag til folketingsbeslutning om en analyse af beskæftigelsesproblemerne for midaldrende og ældre.

Inden jeg redegør for min stilling til de radikales forslag, har jeg nogle bemærkninger til, at der tales om en omstillingsydelse, uden at det rigtig gøres klart, hvad man tænker på. I bemærkningerne til forslaget tales der således f. eks. om selvstændige, der lægger op, om et bredt udsnit af de ældre revalidender og om personer, der omfattes af enkepensionslovgivningen.

Jeg kunne fortsætte med at nævne andre tilfælde: fraskilte og fraseparerede, personer, der har været meget langvarigt syge eller anbragt på institutioner, og folk med uddannelser, som forældes af den tekniske udvikling. En noget anden gruppe er personer, om hvilke man på forhånd kan sige, at mulighederne for omstilling er forsvindende lille; for dem bliver omstilling til pensionisttilværelse problemet. Man kan se, at der er

tale om vidt forskelligartede grupper med behov for meget differentierede hjælpemuligheder.

Spørgsmålet om en omstillingsydelse bør derfor overvejes både i nær sammenhæng med hele problemkomplekset omkring de ældres beskæftigelsesproblemer og i nær sammenhæng med det sociale sikringsssystem.

Hovedproblemet er så vidt muligt at hjælpe de ældre til at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, når de kommer ud i erhvervsmæssige vanskeligheder. Det er derfor afgørende, at man først undersøger, hvor langt man kan komme ved hjælp af de forskellige arbejdsmarkedsmæssige foranstaltninger. Om dette spørgsmål vil jeg gerne henvise til arbejdsministerens udtalelser her i tinget i december 1971 i forbindelse med første behandling af det konservative forslag til folketingsbeslutning om ældres beskæftigelsesproblemer, som jeg omtalte indledningsvis.

Arbejdsministeren henviste dengang til de initiativer, som regeringen allerede har taget. Jeg skal ikke gentage, hvad der blev sagt, men jeg vil gerne henvise til den effektivisering af arbejdsformidlingen, der foregår, herunder de forberedelser, der træffes til at ansætte en konsulent i arbejdsdirektoratet, som skal beskæftige sig med de særlige vanskeligheder, som de ældre møder på arbejdsmarkedet.

Jeg vil endvidere gerne henvise til de øgede midler, der af regeringen er bevilget til uddannelsesordningerne på arbejdsmarkedet, og til den fordobling af indsatsen i erhvervsudviklingsområderne, som handelsministerens forslag til ny egnsudviklingslov indebærer.

På dagpengeområdet foreligger der også forslag og planer om ændringer, bl. a. til gavn for de ældre.

Arbejdsministeren har således — og det har vi debatteret i dag — foreslået, at den maksimale dækning ved arbejdsløshed skal forhøjes fra 80 til 90 pct. af den sikredes indtægtsstab. Jeg har den 16. februar i år fremsat lovforslag om, at de gældende maksimumssatser for syge-, barsels- og ulykkesdagpengene forhøjes med op til 50 pct. til samme niveau, som gælder for arbejdsløshedsdagpengene, og dækningen er også her foreslået forhøjet til 90 pct. Ved at forbedre

[Socialministeren.]

dagpengeerstatningernes størrelse sikrer vi, at personer, der midlertidigt slås ud af erhverv på grund af sygdom, ulykke, fødsel eller arbejdsløshed, nemmere klarer sig igen med tab af arbejdsindtægt og derfor nemmere kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Når dagpengereformen er gennemført, vil den øgede trykthed i ansættelsen for alle grupper af beskæftigede navnlig komme de ældre til gode, dem, der er udsat for en højere sygdomsrisiko end de yngre aldersklasser.

Jeg vil endvidere pege på den nye struktur inden for det sociale område, som er under opbygning i disse år, og som vi også i regeringen knytter mange forventninger til. Gennemførelsen af denne del af socialreformen skulle betyde, at man i højere grad end før vil sætte ind på uddannelse og revalidering, således at pensionsmuligheden først anvendes, efter at det har vist sig, at man ikke kan hjælpe på en anden og bedre måde set i forhold til vedkommende selv og til samfundet.

Jeg sagde før, at man først måtte understrege, hvor langt man kan komme ved at benytte hjælpeforanstaltninger, der sigter mod at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Først når dette i alt fald foreløbig må opgives, bør de længere varende økonomiske ydelser overvejes, og det er det, jeg nu er kommet frem til.

Det er givet, at der er en del mennesker, som af overvejende sociale årsager mere varigt bliver slået ud af deres erhverv, men som ikke kan få hjælp efter de gældende pensionsregler. Her er en omstillingsydelse mere på sin plads end dér, hvor jeg forstår forslagsstillerne vil placere den. Jeg ser altså snarere muligheden for at knytte en omstillingsydelse til pensionslovgivningen, men naturligvis udformet i meget nær sammenhæng med mulighederne på det arbejdsmarkeds-mæssige område.

Men måske er der ikke så langt mellem forslagsstillerne og min opfattelse, for der er flere træk i forslaget til omstillingsydelsen, som jeg kan gå ind for. Jeg tænker f. eks. på, at ydelsen næppe skal være en ubetinget varig ydelse, og at niveauet for ydelsen foreslås lagt et sted mellem folkepension og arbejdsløshedsdagpenge.

Jeg er derimod noget betænkelig ved tanken om at fastsætte en bevillingsramme, fordi man bestemt ikke må lade tilfældigheder være afgørende for, om en person får denne form for støtte. Jeg tænker her især på, at tidspunktet for hjælpebehovets opståen kunne indtræde, når finanslovbevillingen var opbrugt. Hvis man i denne situation skulle nægte at støtte et menneske, der vitterlig har behov for hjælp, så etablerer man en socialt uacceptabel tilstand, der i en vis grad kunne få skær af tidligere tiders almisseprincip. Vi må huske på, at de grupper, vi taler om, er folk, der ofte af samfundsskabte grunde er blevet, hvad man kalder socialt invaliderede. Det vil sige, at der må gives en ret til ydelsen, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Spørgsmålet om at ændre pensionslovgivningen på denne måde hænger sammen med hele pensionssystemets opbygning. I mit svar den 12. januar 1972 på hr. Valbaks spørgsmål, om jeg ville opfordre socialreformkommissionen til at fremskynde overvejelserne om det fremtidige pensionssystem, svarede jeg bekræftende. På dette punkt må det altså efter min opfattelse være rigtigst at afvente udspillet fra kommissionen.

Min stilling er herefter i korthed den, at vi må søge at hjælpe de ældre til at sikre deres beskæftigelse. Det kan ske gennem et stort register af hjælpemuligheder. Det er dog klart, at en hel del ældre er slidt op i en tidlig alder og som følge deraf ikke kan hjælpes via disse hjælpemuligheder.

Når mulighederne er afprøvet, bør en langvarig økonomisk hjælp eventuelt i form af en ny ydelse, en omstillingsydelse, komme på tale.

Som det fremgår af min redegørelse her, er jeg enig i, at vi her står over for vigtige problemer. Jeg er også enig i, at arbejdet med at løse dem må fremskyndes. Vi må huske på, at de mennesker, vi taler om, er folk, der ofte på grund af samfundets forhold bliver slået ud af arbejdet, og heldigvis er der også i stigende grad forståelse for, at der i sådanne situationer skal ydes en rimelig økonomisk godtgørelse.

Jeg vil derfor gerne slutte med at sige, som det er sagt før, at socialreformkommissionen er i fuld gang med at se bl. a. på omstillingsydelsen, og arbejdet hermed lige-

[Socialministeren.]

som med hele pensionsproblematikken har jeg bedt kommissionen om at fremskynde. Jeg kan sige, at man forventer fra socialreformkommissionens side at være færdig med dette arbejde, inden sommerferien begynder, og jeg synes derfor, det er rimeligt at afvente resultatet af disse overvejelser.

Bertel Pedersen: Den strukturelle ændring, der sker i erhvervslivet, skaber problemer for de noget ældre. Vi ser det ved virksomhedslukning og rationalisering, nedlæggelse af landbrug m. v., og en del af de personer, der rammes, kan ikke uden videre omskoles, revalideres eller øjeblikkelig placeres på arbejdsmarkedet igen. Efter 20-30 års arbejde i en bestemt branche opstår vanskelighederne for dem, der er nået op i 50 års alderen, og de vil have svært ved at blive placeret i et nyt arbejde.

Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, hvis sigte er, at der skal indføres en omstillingsydelse, vil derfor blive mødt med en betydelig sympati fra mit partis side. Spørgsmålet er til drøftelse i en arbejdsgruppe under socialreformkommissionen, hvor man under drøftelserne af problemet om en udvidelse af adgangen til førtidspensionering af en eller anden art i enighed er standset ved omstillingsydelsen som den løsning, der vil klare problemerne bedst. Endnu er man ikke ved vejs ende med dette spørgsmål, og det er vel rimeligt, at man i socialreformkommissionen afslutter denne del af sit arbejde, før der fremsættes lovforslag. Når man allerede på nuværende tidspunkt fremsætter forslag til folketingsbeslutning fra det radikale venstre, må jeg anse dette for en form for pression for at få fremmet en afslutning i socialreformkommissionen af netop dette spørgsmål. Så vidt jeg ved, har socialministeren rykket for at få sagen fremmet, så man kan vel sige, at alle gode kræfter arbejder for at fremme denne sag, og vi kan fra mit partis side tilsige et positivt udvalgsarbejde.

Simonsen: At vi finder det problem, som er rejst af forslagsstillerne, meget centralt, fremgår i og for sig af det forslag til folketingsbeslutning, som vi selv har fremsat den 9. november sidste år om en analyse af beskæftigelsesmulighederne for midaldrende

og ældre. Der røres her ved den samme problematik, og man kan sige, at forslagsstillerne tager én af detaljerne ud af helheden og foreslår at få denne ført igennem. Det kan være meget vanskeligt, synes jeg, at tage stilling til, hvorvidt spørgsmålet om en omstillingsydelse efter de her skitserede retningslinjer er den rigtige, men jeg vil ikke afvise det.

Der er ikke nogen tvivl om, at der skal en løsning til for disse mennesker. Ministeren nævnte i sin svartale både spørgsmålet om beskæftigelsesvanskelighederne og de sikringsydelser, som vi i dag har til rådighed for denne gruppe, og jeg synes, at ministerens bemærkninger netop understreger nødvendigheden af ikke bare at tage en enkelt sag ud af helheden, men at prøve at vurdere, hvilke helhedsaktiviteter der skal sættes i gang for at nå frem til en løsning af problemet. Det hjælper jo ikke, at vi bare, når der kommer et sådant forslag om en omstillingsydelse, siger, at nu venter vi lidt og ser, hvad socialreformkommissionen når frem til, for så går der formentlig igen et par år eller mere, inden man har nogen som helst chance for at få taget stilling til detaljen i helheden, medens vi kunne være meget tilbøjelige til måske at lade de andre ting ligge, nemlig den anden centrale del i ministerens bemærkninger: hvordan får vi skabt bedre beskæftigelsesmuligheder? For vi er vel alle enige om — sådan forstår jeg også forslaget — at det, det drejer sig om, er, så langt som det overhovedet er muligt, at skabe beskæftigelsesmuligheder. Der er ingen, der bliver lykkelige ved at få en førtidspension. Førtidspension er kun nødløsningen, der sættes ind, hvis der absolut ikke er nogen chance for at give den pågældende beskæftigelse. Det kan der selvfølgelig i en fremskreden alder være en række grunde til, og dér er vi også tilhængere af førtidspension, eller hvad man nu vil kalde det. Men det, der må ligge i begrebet omstillingsydelse, er vel en eller anden form for økonomisk kompensation i den periode, der går, fra man har mistet sit job, til man har chance for at få et nyt, og hvis vi går tilbage til den debat, vi lige har haft for et øjeblik siden, så diskuterede vi også uddannelse som noget helt afgørende på dette område. Da diskuterede vi det i forhold til lavtlønsgruppen, her må vi diskutere det i forhold til en anden

[Simonsen.]

marginalgruppe, nemlig de 45-50-årige. Det er også en marginalgruppe, der har behov for et uddannelses tilbud for at kunne komme i gang på arbejdsmarkedet igen så hurtigt som overhovedet muligt. Man kan selvfølgelig sige, at man også bidrager lidt til løsningen ved at forbedre forskellige sociale ydelser, og vi kan vel, som det fremgik under debatten om det konservative folkepartis forslag til folketingsbeslutning, i virkeligheden også anvende revalideringsloven. Ét er, at det måske kan knibe med midlerne ind imellem, men loven hjemler i og for sig mulighed for at løse problemerne også for den kategori, vi her taler om.

Jeg vil faktisk gerne nå frem til en konklusion i retning af, at vi har mange forskellige instrumenter allerede, men det, som vi mangler, er oversigten over, hvordan de spiller ind i forhold til hinanden, hvordan de kan supplere hinanden, i hvilken situation man har mest glæde af at benytte denne eller hin ordning. Derfor er jeg meget glad for det forslag, der er kommet fra det radikale venstre i denne forbindelse, for jeg er som sagt positiv over for begrebet omstillingsydelse. Jeg betragter det som en del af den helhed, vi har ønsket behandlet i forbindelse med forslaget til folketingsbeslutning om en analyse af beskæftigelsesmulighederne for midaldrende og ældre, og jeg betragter det i og for sig som en form for pression for nu at få denne analyse foretaget.

Jeg synes, at socialministeren i og for sig var meget positiv i sin besvarelse, mere positiv, end arbejdsministeren var, da han besvarede det andet forslag, som jeg nævnte. Det kunne jo være, at der alligevel var lidt tøbrud undervejs, så vi hurtigst muligt kunne få foretaget en vurdering, og jeg vil gerne citere et af de punkter i vort eget forslag, som vi har foreslået behandlet under et udvalgsarbejde:

„... baggrunden for og omfanget af de midaldrendes og ældres specielle beskæftigelsesproblemer, som de er i dag, og som de må forventes at forme sig i de nærmeste år“.

Er det ikke et af de problemer, som vi mangler at få løst? Og der står videre:

„2. hvorledes arbejdsformidlingssystemet kan sættes i stand til mere effektivt at bidrage til afhjælpning af de midal-

drendes og ældres beskæftigelsesproblemer“.

og

„4. hvordan man yderligere kan supplere de nuværende afbødende foranstaltninger“.

Jeg tror, vi har et meget stærkt behov for at få helhedsvurderingen frem på dette område beskæftigelsesmæssigt som socialt, således at vi virkelig kan nå til en formulering af, hvordan vi kan hjælpe den marginalgruppe, som er omfattet af de såkaldte midaldrende og ældre.

Som sagt, begrebet omstillingsydelse, som det ligger i forslaget, finder vi er en god ting og en rigtig idé, men vi vil gerne se det i relation til den samlede løsning af problematikken.

Brøndlund Nielsen: Fra venstres side vil vi gerne takke det radikale venstre, fordi det har bragt dette forslag frem, for det vedrører et spørgsmål, som vi også fra venstres side lægger meget stor vægt på. Jeg kan i den henseende henvise til, at såvel i venstres principprogram som i venstres handlingsprogram fra forrige valg fremhæver vi udtrykkelig ønskeligheden af, at der bliver indført en omstillingsydelse som den, forslaget her peger i retning af. Derfor skal der ikke være tvivl om, at vi fra venstres side er meget glade ved at se, at det kommer frem; måske kan det medvirke til at fremskynde denne reform.

Dernæst vil jeg gerne sige om enkeltheder i forslaget, at den form, hvorunder denne omstillingsydelse skal gives og administreres, naturligvis må hænge sammen med socialreformen i dens helhed, men dette må på den anden side heller ikke urimeligt forsinke, at denne rigtige ting bliver gennemført. Der kan også være en række andre koordineringsspørgsmål, f. eks. over for arbejdsministeriet og også i og for sig over for hele uddannelsesområdet. I den forbindelse vil jeg gerne understrege, at når der i dette forslag til folketingsbeslutning tales om, at modtagerne af omstillingsydelsen forudsættes at stå til rådighed for et arbejdsformidlingskontor, så mener vi fra venstres side, at det bør være det almindelige, at de mennesker, der får denne omstillingsydelse, også vil få mulighed for at koncentrere sig om en uddannelse og på den måde komme videre,

[Brøndlund Nielsen.]

at de altså ikke blot får ydelsen, mens de står til rådighed for arbejdsformidlingen.

Ellers skal jeg ikke knytte mange bemærkninger til forslaget. Den forrige regering nåede jo en række fremskridt med hensyn til omskoling og støtte hertil, men vi mener altså, at der er en mangel, når man tænker på især de selvstændige, der må opgive deres erhverv. Dét er det nødvendigt at finde frem til en omstillingsydelse som den, der her er foreslået.

Må jeg så til sidst have lov til at sige en enkelt rent principiel ting, og det er, at hvor meget vi end mener, at f. eks. dette her er noget rigtigt, så bør man altid her i folketinget, når man har den slags ting fremme, gøre sig klart, at vort hovedmål i den sociale politik selvfølgelig ikke er, at vi altid skal tilpasse mennesker til en udvikling. Der er jo tale om en vekselvirkning, men vi bør dog lægge vægt på, at det rigtige må være, at det er, om jeg så må sige, menneskene, der vælger udviklingen. I den forbindelse vil jeg sige — nu vedrører dette jo som nævnt især selvstændige og landmænd — at vi bør hele tiden sigte på, at vi ikke ligefrem i vor lovgivning gør noget for at besværliggøre disse grupper arbejder, f. eks. ved at pålægge disse mindre erhverv administrationsbyrder o. lign. Men det er kun en rent principiel bemærkning. Venstre går som sagt stærkt ind for, at denne sag fremmes mest muligt.

Inger Lise Petersen: Allerede i november 1968 fremsatte SFs tidligere medlem, nu afdøde Chr. Madsen som ordfører et forslag til folketingsbeslutning om førtidspension, og vi må så i SFs gruppe være taknemlige over, at andre, når vi ikke selv har gjort det, har fundet forslaget frem og støvet det lidt af. Det siger sig selv, at vi derfor er positivt indstillet over for de tanker, der ligger bag dette forslag om en omstillingsydelse, som der virkelig er et stort behov for. Men i modsætning til Chr. Madsens forslag indeholder hr. Valbaks ikke et ord om, at man vil tilbyde mulighed for omskoling af de lidt yngre, som bliver ramt af samfundets udvikling. Er det en forglemmelse, eller ligger begrebet omskoling i selve det, at man skal løse et omstillingsproblem? Det er noget, vi må se på i udvalget.

Ligeledes rummede SFs tidligere forslag mulighed for, at folk op i årene kunne gå over til et deltidsarbejde og få deres indtjening suppleret med en førtidspension, hvilket jeg stadig synes ville være et fremskridt for mange. Generelt er jeg tilhænger af, at vi fik en mere fleksibel pensionsalder, end vi har i dag, da det er meget individuelt og afhængigt af mange forskellige faktorer, ikke kun kalenderen og fødselsdatoen, hvor når mennesker er gamle og ikke ønsker eller orker at arbejde mere. Derfor mener jeg også, at det er rigtigt, når man i nærværende forslag ikke lægger sig alt for fast på aldersgrænserne. Men vi lover altså også en velvillig behandling af forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Valbak): Jeg står her med to udklip fra dagbladet Politiken. Det første er fra 22. februar i år. Jeg skal ikke give mig til at citere det, men vil gerne bede om tilladelse til at referere et par uddrag derfra. „Tidligere selvstændig, først på kursus så på socialkontor“, er en underoverskrift. Det drejer sig om en mand, der er tidligere selvstændig og ikke har kunnet forsikres mod arbejdsløshed. Det er sandsynligt, at han, refereres det, efter omskolingen må gå på socialkontoret for at opretholde familiens drift. Der kunne nok findes et bedre ord for drift, men det er nu en anden sag. „Men til sommer er der formentlig arbejde til ham,“ siger så arbejdsformidlingschefen. Vi befinder os i begyndelsen af februar måned. Det var det ene. Samme blad nogle dage senere: „Livsvigtigt at jeg finder arbejde,“ siger en anden. „For mig er det livsvigtigt at få arbejde,“ siger tidligere gartner. Han er en af de mange selvstændige, der har måttet give op over for stor driften. At det er livsvigtigt for ham at få arbejde, er ingen floskel, han er ikke medlem af nogen arbejdsløshedskasse, han får ikke arbejde efter endt omskoling. Det får han muligvis ikke, så må han gå på socialkontoret. Her siger forstanderen for et omskolingsapparat: „Et af de største problemer udgøres af de tidligere selvstændige forretningsdrivende, som efter for stor konkurrence har måttet dreje nøglen rundt.“ De er ikke sikret arbejde, fordi de har gennemgået vore kurser, de udgør en gruppe, som i virkeligheden er ilde stædt.“ Hertil knytter så arbejdsformidlingschefen, tidligere med-

[Valbak.]

lem af Folketinget Kaj Rasmussen, Odense: „Jeg tør ikke sige, hvor mange gartnere, hvor mange købmænd og andre selvstændige der har måttet indstille driften i Odense, men det er mange.“

Dette kun for lige at indlede med at markere gennem disse tilfældige udklip fra dagspressen nogle af de grupper, som vi i særlig grad har haft i tankerne. Hertil kan føjes andre som ældre og revalidender, og jeg erkender, at dette er eksempler. Jeg er ganske enig med socialministeren i, at der er flere andre grupper, der kan være tale om at inddrage under en sådan ordning med en omstillingsydelse.

Jeg synes nok, at disse udklip viser, at en løsning på dette problem er noget, der hæster. Spørgsmålet har da været og er: hvordan kan man udfylde dette hul i vort sociale sikkerhedssystem? Det er jo rigtigt, at SF's forslag af 1968-69 var et bud på, hvordan man kunne gøre dette. Man foreslog en førtidspension normalt fra 60 års alderen. Det er også rigtigt, at vi for godt et års tids siden drøftede sagen på grundlag af et forslag fra socialdemokratiet, der også pegede på førtidspensionen som midlet, her normalt fra 55 års alderen. Det var ved denne lejlighed, at vi kom ind på at berøre, om det begreb, som man havde hørt om fra Sverige, omstillingsydelsen, måske kunne være et alternativ, og den anden mulighed eller et hovedmiddel i arbejdet for at få udfyldt dette hul.

Jeg vil gerne sige her, at jeg godt erindrer, at jeg dengang sagde noget om, at når der som oplyst af socialministeren lige var nedsat en teknikergruppe under socialreformkommissionen, så ville det være rimeligt, at man fik en overvejelse af, hvorvidt omstillingsydelsen måske ville være et bedre middel til at klare problemerne. Det var også under indtryk af, at der dengang var bred enighed om, at det var påtrængende at få løst dette problem, dernæst at daværende socialminister fru Nathalie Lind gav tilsagn om, at arbejdet skulle fremskyndes, og det lå i luften, at vi i løbet af nogle måneder ville kunne have et udspil fra den pågældende teknikergruppe.

Disse bemærkninger gør jeg ikke for at rette bebrejdelser mod nogen som helst. Jeg ved omtrent så godt som nogen, at man

ovre i de cirkler, vi her taler om, er ganske overordentlig hårdt belastet med en lang række forarbejder til udspil fra socialreformkommissionen, forarbejder omkring EF osv., ingen tvivl om det.

Den første grund, vi derimod har til nu at tage sagen frem igen, er den, at det års tid, der er gået siden dengang, har givet os tid til at afklare vor, dvs. mit partis, politiske stilling til dette problem, og det er den, vi har ønsket at markere og søge tilslutning til. Vi vil med andre ord tilkendegive, at vi foretrækker som et hovedmiddel til at løse disse problemer en omstillingsydelse for de grupper, som vi her tænker på.

Hvorfor foretrækker vi som middel omstillingsydelsen? Det gør vi, fordi det derved pointeres, at de pågældende principielt bevarer en tilknytning til arbejdsmarkedet med det fordelagtige perspektiv, som dette frembyder både for den enkelte og for samfundet, og dernæst fordi omstillingsydelsen ifølge sagens natur er et mere smidigt virkende middel for den enkelte og for samfundet end en fastlåsning til en førtidspension.

Man har noteret, at vi ikke har sat nogen nedre aldersgrænse for berettigelsen til at opnå en omstillingsydelse, og det er med vilje, fordi vi dermed har villet sige, at vi gerne vil have afprøvet, om der ad den vej kan opnås administrerbar større smidighed i anvendelsesområdet end gennem en ordning med en aldersgrænse, som man kender det andre steder fra. Det var den ene grund til, at vi kommer med vores forslag.

Den anden er den, at vi er kommet til en bestemt opfattelse, den nemlig, at det vil bidrage til hurtigere at få udfyldt hullet i vort sociale sikkerhedsnet på dette område, hvis der fra Folketingets side gives en politisk tilkendegivelse af, hvad vi mener om en omstillingsydelse, sådan at teknikerne kan arbejde sikkert ud herfra. Vi har altså hermed søgt tilslutning til en koncentration om, at der udarbejdes forslag i detaljer om en omstillingsydelse med den bevidsthed for teknikerne, at der er politisk vilje til også at gennemføre det, hvis det tekniske er i orden.

Socialministeren var ikke enig i, at der skulle være en bevillingsramme. Vi har foreslået, at der i eksperimentfasen og kun i den skulle være en bevillingsramme. Vi kender det, jeg havde nær sagt desværre, fra nogle sociale ordninger, vi har her i landet, hvor

[Valbak.]

det absolut ikke er eksperimentordninger — jeg tænker f. eks. på mødrehjælpens sociale ordninger på nogle områder — men det er ikke noget, vi har lagt os fast på. Vi kan tale om disse ting. Vi har dog ment, at det kunne være praktisk, at man, indtil man havde set tingene an, prøvede sig frem og så, når det var overstået, kørte over på det i øvrigt rigtige princip, som socialministeren gjorde sig til talsmand for.

Venstres og SFs ordfører var inde på spørgsmålet om uddannelse og omskoling i relation til omstillingsydelsen. Vi har — og det vil jeg gerne sige — forestillet os, at omskolingshjælp var en anden ting, og at omstillingsydelsen var den ydelse, der stilledes til rådighed f. eks. for den omskolede, inden han kom i arbejde. Men alt det kan vi jo tale om i udvalget, hvor vi i øvrigt kan drøfte de, synes jeg, konstruktive idéer, som er blevet lagt på bordet her i dag.

Lad mig slutte med at sige, at jeg kan være og er meget tilfreds med de konkluderende udtalelser, der er kommet fra samtlige ordførere og fra socialministeren, og som alle sammen går på dette, at man fra alle sider i folketinget har en positiv indstilling til forslaget om indførelse af en omstillingsydelse. Jeg synes, vi skulle bruge udvalgsarbejdet til nærmere at tale om, hvad vi kan nå frem til af eventuelle yderligere markeringer over for teknikergruppen.

Jeg har med tilfredshed bemærket mig, at ministeren nu siger, at der vil være et færdigt forslag på bordet inden sommerferien. Vort oplæg her skulle jo ikke være et færdigt forslag, men en beslutning om, at det skulle fremsættes. Også det er jeg tilfreds med.

Socialministeren (Eva Gredal): Må jeg lige korrigere det sidste, hr. Valbak sagde. Jeg sagde ikke, at der ville være et færdigt forslag på bordet her i folketinget. Jeg sagde, at vi forventede og regnede med, at socialreformkommissionen havde afsluttet alle

sine overvejelser vedrørende det fremtidige pensionssystem inden sommerferien.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af byggeloven. (Om partikelforurening, bevægelseshæmmede m. v.)

og

forslag til lov om ændring af byggelov for staden København.

Valgt blev: *Svend Jakobsen, Erik Andersen (Fr.borg amt), Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Tove Lindbo Larsen, Preben Steen Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Per Dich, Jette Boutrup, Clara Munck, Bendix, Hastrup, Enggaard, Christophersen, Lennart Larson, Dahlgaard og Gudme.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om sommerhuse og camping m. v.,

forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål

og

forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner.

Valgt blev: *Orla Møller, Erik Andersen* (Fr.borg amt), *Auken, Camre, Svend Jakobsen, Anker Jørgensen, Risgaard Knudsen, Otto Mørch, Bent Sørensen, Maigaard, Gert Petersen, Stetter, Hastrup, Thestrup, H. C. Toft, Henry Christensen, Holger Hansen, Søren Jensen* (Hasseris), *Svend Høugaard, Hilmar Baunsgaard og Niels Helveg Petersen.*

Første næstformand (Grete Hækkerup):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Poul Hartling* har på medlem af folketinget *Niels Jørgen Nielsens* vegne meddelt mig, at denne på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 1 måned og derfor anmoder om, at der må blive bevilget ham orlov, og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlem af folketinget *Lowzow* har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvornår vil ministeren fremkomme med oplysninger vedrørende de kommende landbrugsordninger for høståret 1972-73, så landbruget kan være orienteret forud for den driftsøkonomiske planlægning, herunder fastlæggelsen af planerne for tilsåning?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 7. marts kl. 13.30 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Niels Jørgen Nielsen.*

2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Niels Jørgen Nielsen.*

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Om folketingsmedlemmers orlov med vederlag) [af Skytte m. fl.].

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om lån til betaling af ejendomsskatter for visse parcel- og rækkehuse.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov for Grønland om afgift af motorkøretøjer.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om dronning Margrethe den Andens civilliste.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om årpenge for dronning Ingrid.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bortskaffelse m. v. af olie- og kemikalieaffald.

9) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring. (Forhøjelse af dækningsprocent, pristalsregulering af dagpenge og kassernes forbrug af formue m. v.).

10) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en omstillingsydelse [af Valbak m. fl.].

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste første næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.22.